अध्ययनपत्रनिर्देशक सहप्रा.डा.कृष्णप्रसाददाहाल

प्युठान जिल्लाको बरौंलागा.वि.स. माप्रचलितलोकगीतको अध्ययन

त्रिभुवनविश्वविद्यालयमानविकीतथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय नेपाली केन्द्रीयविभागअन्तर्गत स्नातकोत्तर तहद्वितीय वर्षको दसौं पत्रको आंशिकप्रयोजनको लागि प्रस्तुत

अध्ययनपत्र

शोधार्थी
हरिप्रसाद ज्ञवाली
०८/२०६०-२०६१
परीक्षाक्रमाङ्क : ७७८८
रजिष्ट्रेशन नं. : ३२०६७-९१
नेपाली शिक्षण समिति
नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम
पाटन संयुक्तक्याम्पस
पाटनढोका, ललितपुर

निर्देशकको मन्तव्य

शोधार्थी श्री हरिप्रसाद ज्ञवालीले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको आंशिक परिपूर्तिकालागितयार पार्नु भएको प्युठान जिल्लाको बरौंलागा.वि.स.माप्रचलितलोकगीतहरुको अध्ययनशीर्षकको प्रस्तुतअध्ययनपत्र मेरा निर्देशनमातयार पार्नुभएको हो । शोधार्थी ज्ञवालीले सम्बन्धित क्षेत्रमागई, स्थलगतअध्ययन गरी स्थानीयव्यक्ति, गाँउ, मेलापर्व, चाडवाडका आधारमालोकगीतहरुको सङ्कलन गरी तिनीहरूको अध्ययन समेत गर्नु भएकोछ । प्रस्तुतअध्ययनपत्रले बरौंलागा.वि.स.को लोकसाहित्यअध्ययनमा महत्वपूर्ण योगदानदिन सक्ने देखिन्छ । शोधविधिको आधारभूतनियमहरूमा आवद्ध भई तयार गरिएको प्रस्तुतअध्ययनपत्रको लेखनबाट म सन्तुष्ट छु र यसको आवश्यकमूल्याङ्कनकानिम्ति नेपाली शिक्षण समिति, नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम समक्षसिफारिस गर्दछु ।

मितिः- २०६७/१२/

सहप्रा.डा. कृष्णप्रसाददाहाल

नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम

पाटन संयुक्तक्याम्पस

पाटनढोका, ललितपुर

मूल्याङ्कन समितिको स्वीकृति

शोधार्थी श्री हरिप्रसाद ज्ञवालीले नेपाली स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौंपत्रको आंशिकप्रयोजनकालागितयार पार्नुभएको प्युठान जिल्लाको बरौंलागा.वि.स. माप्रचलितलोकगीतहरूको अध्ययनशीर्षकको अध्ययनपत्रको आवश्यकमूल्याङ्कन गरी स्वीकृत गरिएको छ :

१. सह-प्रा. डा. कृष्णप्रसाददाहाल ....

शोधनिर्देशक

नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम

२. प्रा.डा. जगदीशचन्द्र भण्डारी..

संयोजक

नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रम

३. सह-प्रा. सुरेन्द्रवरसिंह थापा ....

विभागीयप्रमुख

नेपाली शिक्षण समिति

पाटन संयुक्तक्याम्पस

४. सहप्रा.डा. शैलेन्द्रप्रकाश नेपाल ....

बाह्यपरीक्षक

मिति :- २०६७/१२/

कृतज्ञताज्ञापन

प्युठान जिल्लाको बरौंलागा.वि.स.माप्रचलितलोकगीतहरूको अध्ययनशीर्षकको प्रस्तुतअध्ययनपत्र मैले आदरणीय गुरु सहप्रा.डा. श्री कृष्णप्रसाददाहालज्यूको कुशलनिर्देशनमातयार पारेको हुँ । आफ्नो विविधकार्यव्यस्तताहुँदाहुँदै पनिमलाई अध्ययनकार्य गर्न अभिप्रेरित गर्नुका साथै सचेत गराएर निरन्तरताप्रदान गरी समुचितमार्गनिर्देशन र सरसल्लाहप्रदानगर्नुहुने अध्ययनपत्रनिर्देशकश्रद्धेय गुरुज्यू प्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । यसैगरी मलाई शिक्षाको यो स्तरसम्मआई पुग्न बाटो लगाउनु हुने मेरा पूजनीयमाता रेमादेवी ज्ञवाली र पिताजीवनारायण ज्ञवालीप्रति हार्दिक आदर व्यक्तगर्दछु ।

अध्ययनपत्रको शीर्षक स्वीकृत गरी लेखनमा समेत आवश्यक सुझावएवम् हौसलाप्रदानगर्नुहुने नेपाली स्नातकोत्तर कार्यक्रमका संयोजकप्रा.डा.जगदीशचन्द्र भण्डारी र अन्य गुरुहरूप्रतिहार्दिक आभार व्यक्तगर्दछु । प्रस्तुतअध्ययनपत्रगर्न मलाई उक्तगीतहरू उपलब्ध गराउन सहयोग पुऱ्याउने बरौंलागा.वि.स.कानिवासीगायकहरू हुकुमबहादुर जि.सी., बसन्ताजि.सी. , कमलापोखेल, लीलाबहादुर गुरुङ, धनी राउत, युवराजवि.क., विष्णा ज्ञवाली , हीरा थापाप्रतिहार्दिक आभार व्यक्तगर्दछु । अध्ययनकालदेखि नै हालसम्म नै सल्लाह, सुझाव, सहयोग र हौसलाप्रदानगर्नुहुने भिनाजु देवीरामपोखेल, काकाहरू जगतप्रसाद ज्ञवाली, बाबुराम ज्ञवाली, भोजराज ज्ञवाली, श्रीमती राधापोखेल (ज्ञवाली) प्रतिहार्दिक आभार व्यक्तगर्दछु ।

प्रस्तुतअध्ययनपत्रतयार पार्ने क्रममा शुद्धसँग टङ्कण गरिदिनु हुने सहृदयीमित्रहरू श्री देवीभक्तपोखेल, विक्रमथापा, विवेक थापा र सुदनगिरी विशेष धन्यवादकापात्र हुनुहुन्छ साथै कम्प्युटर टाईप तथा प्रिन्टमा विशेष सहयोग गर्ने सेलेरोन ल्याङ्गवेज एण्ड कम्प्युटर इन्स्टिच्युट, पाटनढोकाप्रतिविशेष आभार व्यक्तगर्दछु । अन्त्यमाम यस अध्ययनपत्रको आवश्यकमूल्याङ्कनकालागित्रिभुवनविश्वविद्यालय पाटन संयुक्तक्याम्पस नेपाली शिक्षण समिति स्नातकोत्तर कार्यक्रम पाटनढोकाललितपुर समक्ष पेश गर्दछु ।

हरिप्रसाद ज्ञवाली
शोधार्थी
०८/२०६०-२०६१
नेपाली शिक्षण समिति
पाटन संयुक्तक्याम्पस
पाटनढोका, ललितपुर

मितिः- २०६७/१२/

विषय–सूची

अध्याय एक

अध्ययनपत्र परिचय

	पृष्ठ संख्या
१.१ अध्ययनशीर्षक	१
१.२ अध्ययनकार्यको प्रयोजन	१
१.३ विषय परिचय	१
१.४ अध्ययनको समस्या	२
१.५ अध्ययनकार्यको उद्देश्य	३
१.६ पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.७अध्ययनकार्यको औचित्य	५
१.८ अध्ययनकार्यको सीमाङ्कन	५
१.९. अध्ययनविधि	५
१.९.१ सामग्री सङ्कलनविधि	५
१.९.२ सामग्रीविश्लेषण विधि	५
१.१० अध्ययनपत्रको रूपरेखा	६

अध्यायदुई

लोकगीतको सैद्धान्तिक अध्ययन

२.१ परिचय	७
२.२ लोकगीतको परिभाषा	७
२.३ लोकगीतको संरचना	९
२.३.१ कथ्य	१०
२.३.२ भाषा	१०
२.३.३ चरन वा पद	१०
२.३.४ स्थायी र अन्तरा	११
२.३.५ रहनी, बथन र थेगो	११
२.३.६ लय र भाका	११
२.४. लोकगीतसँगनजिकको सम्बन्ध राख्ने अन्यविधाहरू	१२
२.४.१ लोकगीत र लोककविता	१२
२.४.२ लोकगीत र लोकगाथा	१३
२.४.३ लोकगीत र लोकनाटक	१४
२.५ लोकगीतकाविशेषताहरू	१५
२.५.१ मौखिक परम्परा	१५
२.५.२ मनोरञ्जनात्मकता	१६
२.५.३ प्रश्नोत्तर	१६
२.५.३ सामूहिकता	१६
२.५.५ पुनरावृत्ति	१७

२.५.६ मौलिकता र सरलता १७

२.५.७ सहजउपलब्धता १७

२.५.८ परिवर्तनशीलता १८

२.५.९ यथार्थता र सामाजिकता १८

२.५.१० निष्कर्ष १८

अध्यायतीन

प्युठान जिल्ला बरौंलागा.वि.स. क्षेत्रकाजाति र समुदायको अध्ययन

३.१ परिचय २०

३.२ भू-बनोट २०

३.३ ऐतिहासिकता २०

३.४ जातजाति २१

३.५ समुदाय परिचय २२

३.६ जनसंख्या २३

३.७ पेशा २४

३.८ धर्म २६

३.९निष्कर्ष २६

अध्यायचार

बरौंलागा.वि.स.माप्रचलितलोकगीतहरूको अध्ययन र मूल्याङ्कन : -

४.१ परिचय २८

४.१.१ खेलगीत २८

४.१.२ अन्यगीत ३०

४.२ भजनगीत ३१

४.२.१ गणेशजीको भजन ३२

४.२.२ शिवजीको भजन ३३

४.२.३ रामवनवासको भजन ३५

४.३ झ्याउरे गीत ३८

४.४ तीजकागीत ४०

४.४.१ तीजको गीत ४२

४.४.२ तीजको गीत ४२

४.४.३ तीजको गीत ४३

४.४.४ तीजको गीत ४४

४.४.५ तीजको गीत ४४

४.५ सराएँगीत ४५

४.६ भैलोगीत ४६

४.७ हैंसागीत ४८

४.८ दाइँगीत ५०

४.९निष्कर्ष ५०

अध्यायपाँच

निष्कर्षएवम् सारांश

५.१ सारांश ५२

५.२ निष्कर्ष ५३

५.३ भावी अनुसन्धानकानिम्ति सुझाव ५३

सङ्क्षेपीकृत रूप

गा.वि.स.	गाउँविकास समिति
त्रि.वि.	त्रिभुवनविश्वविद्यालय
पा.वि.के.	पाठ्यक्रमविकास केन्द्र
ने.रा.प्र.प्र.	नेपाल राजकीय प्रज्ञा प्रतिष्ठान
सम्पा	सम्पादक
छै.सं.	छैटौं संस्करण
दो.सं.	दोस्रो संस्करण
पृ.	पृष्ठ